

Oponentský posudek bakalářské práce Jakuba Opršala

Hlavní nádraží v centru města? Analýza ideologických přístupů ve sporu o přesun brněnského nádraží

Přesun nádraží může zásadním způsobem ovlivnit tvář Brna, a proto je jistě potřebné pokoušet se sporu o něj hlouběji porozumět a hledat tak cestu k co nejoptimálnějšímu řešení. Způsobů, jak do problému proniknout je mnoho.

Jakub Opršal „vsadil na jistotu“ rozhodnutím navázat na seminář Environmentální ideologie a všední den a pokusil se na spor aplikovat koncept Libora Musila. Je třeba uznat, že při psaní textu postupoval velmi systematicky, přehledně strukturoval kapitoly a neopomněl ani formální náležitosti jako seznam příloh či jmenný rejstřík (což není vždy samozřejmostí). Díky tomu se lze v textu velmi dobře orientovat. Pozitivně lze hodnotit i tu a tam probleskující vědomí limitů výzkumu a badatelské metody (str. 7-8, či v diskusi na str. 46) .

Negativ má však předložená práce bohužel mnohem víc. Skoro se chce začít cimrmanovským „nevím věru, co Vám vytknouti dříve“. Vezměme to tedy od začátku: V úvodní části se autor věnuje rozboru pojmu ideologie i exkurzu do environmentální etiky. Obojí dle mého zcela zbytečně. Vymezení pojmu ideologie je velmi komplexní problém, který přesahuje záběr bakalářské práce – pro účely textu by stačilo pouze uvést, že budeme pracovat s pojmem ideologie tak, jak ho chápe Libor Musil. Stejně tak nebylo vůbec třeba zapojovat hledisko etické. Pakliže má práce v daném rozsahu skutečně něco zanalyzovat, musí si vymezit jasné hledisko a toho se držet. Směšování etických kategorií s kategoriemi ideologickými do problému vnáší spíše zmatek, než že by prohlubovalo jeho pochopení. Nemluvě o tom, že teoretická diskuse pojmů se do praktické analýzy promítla jen minimálně. Například problém nutného „okleštění“ reality v sociologickém výzkumu není při samotné analýze reflektován ani v nejmenším.

Kapitola shrnující historii sporu o přesun nádraží vychází prakticky cele z neseriózních a sekundárních zdrojů, což její relevanci značně snižuje. Opírat se při popisu zásadních historických mezníků pouze o články z regionálního tisku (str. 17), jednu bakalářskou práci (st. 18), případně o aktivistické materiály (str. 16, 17 a 18) zkrátka nelze ani na nejnížší akademické úrovni.

Text je prošpikován gramatickými chybami a množstvím stylisticky neobratných tvrzení (např. „výzkumná otázka (...) prokázala“ či „koncept NIMBY“ na str. 45, opakované označování klíčových slov za „témata“ či „pojmy“ (str. 31 či 35),

nebo obrat „(...) z čehož může pramenit víc než plný užitek“ (str. 37) a různé nesrozumitelné větné konstrukce). Autor též přeskakuje z množného čísla do jednotného, někdy i v jedné větě (viz např.: „Ve své práci jsme analyzovali...“ str. 37).

Další výtky se týkají analytické části. Oprášal výsledky svého výzkumu dokládá jen několika tabulkami s velmi chabou výpovědní hodnotou. U Tabulky č. 3 není jasné, kdo je zkoumanou jednotkou: konkrétní politici, nebo politické strany? Proč je do ní zahrnut Miroslav Patrik, který nevystupoval z pozice politika vůbec? V Tabulce č. 4 jsou etické kategorie nepochopitelně přiřazovány ke klíčovým slovům, nikoli k aktérům sporu. Přesto se však autor nezděráhá rozmáchlých interpretací a směhlých tvrzení o postojích jednotlivých aktérů, která jsou nutně povrchní. Své myšlenkové postupy dostatečně nevysvětluje a k ilustraci využije pouhé tři citáty.

V analýze autor zvažuje i vliv efektu NIMBY – nesnaží se však odhalit, jak působil v případě zkoumaných politiků, nýbrž vtahuje „do hry“ blíže neurčené množství dalších aktérů čímž celou věc ještě více zamlžuje. Kapitoly o faktoru NIMBY by dle mého šly zcela bezbolestně vypustit, stejně tak jako triviální kapitola o pravolevém vymezení politických stran ve sporu. O to více prostoru by pak bylo na samotnou analýzu argumentace.

Ten nejzásadnější problém práce však dle mého tkví jinde. A sice v od počátku **pomýleném designu výzkumu a špatně zvolených metodách**. Ideologická východiska aktérů zkrátka nelze zkoumat pomocí kvantitativní obsahové analýzy několika článků. Vhodnější by jistě bylo využití kvalitativních metod, jako například hloubkových rozhovorů (k čemuž autor sice na konci dochází, nicméně to už je pozdě). Dalším důležitým pochybením jsou nevhodně zvolené vedlejší výzkumné otázky, které s HVO souvisí jen málo, nebo vůbec (např. otázka, zda se záměr odsunu setkal s protesty). Nelze se pak divit, že výzkum nepřinesl takřka žádná relevantní data, jejichž analýza by dopomohla k naplnění cílů práce. Autorovi tak nezbývá, než při závěrečném zodpovídání HVO prostě fabulovat (celá strana 42 je divokou směsí intuitivních soudů a hořkých poznání o nedostacích vlastních metod. O čemž svědčí fráze jako: „Dá se předpokládat“, „Můžeme se domnívat“, či dokonce „Je však klidně možné...“).

Sebevědomé tvrzení z anotace, že se „povedlo (...) podrobně definovat postoje hlavních aktérů a odpovědět na otázku, jak jsou prezentována environmentální témata“ tedy nebylo naplněno ani v nejmenším.

Osobně bych si dokonce dovolil zpochybnit smysluplnost samotné hlavní výzkumné otázky. Už jako student předmětu Environmentální ideologie jsem se pozastavoval nad tím, jak k pochopení sporu pomůže „onálepkování“ jeho účastníků triviálními označeními jako „zastánce ekologické modernizace“. Což je kategorie, do které nakonec spadne drtivá většina aktérů z jakéhokoliv zkoumaného vzorku, neboť zbylé dvě kategorie, tedy „technologický růst“ a „hlubinná ekologie“, jsou spíše jen názorové extrémy na široké škále postojů k problému prostředí. A pakliže je cílem pouze naučit se aplikovat teoretickou konceptualizaci na reálné podmínky, pak je myslím vhodné porozhlédnout se po jiných konceptech nabízejících jemnější rozlišení na základě sofistikovanějších kritérií.

Vzhledem k výše uvedenému navrhuji tedy hodnocení **E-F**, podle toho, zda autor při obhajobě prokáže schopnost o dané problematice uvažovat kritičtěji.

Otázky:

- 1.) Základní podmínkou k přijetí práce na naší katedře je, že „přinesla něco, co se před jejím sepsáním nevědělo“. Můžete prosím vysvětlit, jak naše poznání obohatí „zaškatulkování“ aktérů kauzy do jedné ze tří Musilových kategorií, a jak to může pomoci k pochopení sporu o nádraží?
- 2.) Je zvláštní, že z výzkumného vzorku zcela vypadli jedni z nejvýraznějších účastníků sporu Jakub Patočka a Matěj Hollan. Jak si to vysvětlujete?
- 3.) Ve výzkumu máte celých 9 hypotéz, které si navíc navzájem protiřečí. Není to trochu moc?